

„placku ze strouhaných syrových brambor“, bez zmínky o tepelné úpravě. SSČ definuje *bramborák* takto: „smažená nebo pečená placka ze strouhaných syrových brambor“. Nejnovější slovník, tj. *Akademický slovník současné češtiny*, podává tuto definici: „osmažená placka ze syrových strouhaných brambor a dalších přísad“.⁴

Kuchařky se shodují v přípravě jídel připravovaných v trojbalu nebo v těstíčku, ta se podle nich smaží. Pokud jde o palačinky, lívance, bramboráky či různé placičky, jednotné už nejsou. V současné době, v souvislosti se zdravější výživou, se v mnohých receptech stále častěji doporučuje připravovat i obalovaná jídla, různé placičky i bramboráky v troubě. Otázka je, zda se v troubě pečou, nebo smaží. Zdá se tedy, že významy obou sloves bude zapotřebí přehodnotit. Zatím, jak vidno, alespoň ve spojení s palačinkami, se oba výrazy používají promiskue, častěji se smaží.

Rozhledy

Za Jaroslavou Janáčkovou

Lucie Saicová Římalová, FF UK v Praze

lucie.rimalova@ff.cuni.cz

V pátek 30. srpna 2024 zemřela v nedožitých 94 letech prof. PhDr. Jaroslava Janáčková, CSc., významná literární historička, autorka mnoha odborných monografií, studií i různých drobnějších žánrů, editorka, ale také výborná univerzitní učitelka a popularizátorka, která ovlivnila generace nejen těch, kdo se zabývají literaturou.

Těžištěm jejího odborného zájmu byla především literatura 19. století, zejména jeho druhé poloviny. Vydala monografie či řady studií o tvorbě Aloise Jiráska, Jakuba Arbesa, Boženy Němcové (např. originální a podnětná práce *Příběh tajemného psaní: O pramenech a genezi Babičky*. Praha, 2001; soubor studií *Božena Němcová: Příběhy – situace – obrazy*. Praha, 2007) či Gabriely Preissové (*Gabriela Preissová: Realismus v intermediálních transformacích*. Praha, 2015), ale také o mnoha dílech autorů dalších (z novějších např. *Návraty – K české literatuře od K. J. Erbena po Ladislava Fukse*. Praha, 2012). Byla velmi otevřená nejen novým podnětům z oboru svého hlavního zájmu, ale i z rozmanitých dalších odborných oblastí. Stále také rozvíjela metodologii své práce. Zajímala se nejen o „samotné“ texty různých druhů, ale (jak naznačují třeba již i výše zmíněné názvy děl) též o fungování textů v komunikaci nebo o okolnosti vzniku díla a proces psaní.

K vydání připravila řadu literárních děl, výborů a čítanek. Podílela se mj. na moderní učebnici *Česká literatura od počátků k dnešku* (Lehár, Stich, Janáčková a Holý; první vydání, Praha, 1998) a související čítance *Kniha textů 2: Od romantismu do symbolismu* (editorky J. Janáčková a M. Lukešová; Praha, 1999), v níž jsou mezi

⁴ Viz [online] Dostupné z <Viz <https://slovníkcestiny.cz/heslo/brambor%C3%A1k/0/794.>>

ukázkami prózy, poezie a dramatu zařazeny podnětně i žánry další, včetně dopisů či ukázek z nich. Značnou oblibu si získal např. též výbor z dopisů Boženy Němcové *Lamentace: dopisy mužům* (Praha, 1999), který nabídl širšímu současnému publiku mj. texty tří fragmentů posledního dopisu Boženy Němcové a patrně významně podpořil novodobou vlnu zájmu o korespondenci Boženy Němcové. Profesorka Janáčková byla rovněž úspěšnou a oblíbenou popularizátorkou, která veřejně přednášela, spolupracovala na rozhlasových pořadech, filmech a dalších aktivitách.

Osobně jsem měla možnost se s prof. Janáčkovou poprvé setkat v polovině 90. let při svém studiu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Tehdy nás dokázala nadchnout i pro témata, která se nám do té doby zdála nezajímavá nebo o kterých jsme až do setkání s paní profesorkou nevěděli nic. Objevný seminář o korespondenci Boženy Němcové, který vedly společně s profesorkou Macurovou, se pro mne stal jedním z klíčových odborných zážitků.

Poznala jsem profesorku Janáčkovou jako mimořádně inspirativní osobnost, která dokázala lidem rozmanitých oborů a zaměření nabízet zajímavá témata k práci a rovněž je jakoby mimochodem dovést k tomu, že se nabízených témat opravdu ujali. Taktně, trochu nenápadně a zároveň účinně třeba pobízela členy editorských kolektivů čtyřdílné korespondence Boženy Němcové (*Korespondence I–IV*. Praha, 2003–2007), jehož jsem byla součástí, i stále vznikající korespondence Karla Havlíčka (Adam a kol., zatím *Korespondence I–IV*. Praha, 2016–2021). Myslím, že právě díky svým mimořádným odborným kvalitám a také schopnostem komunikovat, povzbuzovat a řešit konflikty profesorka Janáčková dokázala propojit různé skupiny lidí a přimět je, aby se podobně náročných úkolů ujali i u nich vytrvali.

Inspirovala a spojovala však lidi nejen napříč generacemi, ale i obory. Snad si pamatuju správně její vyprávění, že právě na její podnět se Jiří Kolář v 90. letech začal znovu zajímat o dopisy Boženy Němcové a vytvořil sérii grafických prací Boženě Němcové věnovaných. Autor z tohoto cyklu pak dovolil publikovat některé části jako doprovod odborných textů o Boženě Němcové – např. v souboru studií *Řeč dopisů, řeč v dopisech Boženy Němcové* (Janáčková, Macurová a kol.; Praha, 2001) nebo na přebalu již výše zmíněné práce *Příběh tajemného psaní*. A trochu na okraj bych ráda zmínila i přesah do umění grafického v podobě bibliofilie „*Milý muži!*“ (Janáčková a Veselá; Praha, 2006), v níž se spojuje originální umělecké ztvárnění tzv. nejkrásnějšího dopisu Boženy Němcové manželovi od Terezy Veselé s podnětnou studií J. Janáčkové *List papíru a stránka jako spoluhráči epistolografky* o tomto dopise a o vlivu použitého papíru na jeho text.

Podrobná bibliografie prací prof. Janáčkové i přehled publikací, které se její osobností a dílem zabývají, je dostupná v příslušném hesle on-line *Slovníku české literatury* ÚČL AV ČR (<https://slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=393>).